Mazkur Sillabus Universitet Kengashining 2025-yil "04" - 07 dagi 13 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Dorivor o'simliklar" kafedrasining 202_-yil "___"______ dagi ____ -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Fakultet dekani:	**A.X. Yusupov**
Kafedra mudiri:	**M.M. Amanova**
Tuzuvchi:	**D.B. Berdibayeva**
Tuzuvchi:	**S.B. Narinova**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
O'quv-uslubiy boshqarmasi
boshlig'i ________ B.Kasimov
2025-yil "04" ________

O'ZBEKISTONNING ISTIQBOLLI DORIVOR O'SIMLIKLARI (SIRTQI)

SILLABUS

Bilim sohasi:	800 000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishlari:	60811100	- Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlash texnologiyasi

Toshkent -2025

Modul / FANI SILLABUS

O‘rmon xo‘jaligi va landshaft dizayn fakulteti

60811100 - Dorivor o‘simliklarni yetishtirish va qayta ishlash texnologiyasi

Fan nomi:	O‘zbekistonning istiqbolli dorivor o‘simliklari
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi;	O‘IDO‘B1306
Yil:	5
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg‘ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulotlar	12
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	156
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O‘zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Fanni o‘qitishdan maqsad–talabalarga o‘zlari tanlagan yo‘nalishiga qiziqish uyg‘otish, talabalar bilimi, o‘quv va ko‘nikmalariga qo‘yilgan talablar, fanni o‘tish uslublari hamda respublika agrar sohasini barqaror rivojlanishi to‘g‘risida batafsil tushuncha va bilimlarni shakllantirishdan iborat. O‘zbekistonda keng tarqalgan foydali o‘simliklar to‘g‘risida ma'lumot beradi. Unda foydali o‘simliklar to‘g‘risida umumiy tushuncha, ularni klassifikatsiyaga solish prinsiplari va ahamiyati keng yoritilgan. Ayniqsa, har bir foydali o‘simlik turining sistematik o‘rniga ko‘proq e'tibor qaratilgan. Keltirilgan foydali o‘simliklar florasi turlarni o‘z ichiga olish jarayonlari mohiyatlarini o‘rganishdan iborat. Florada mavjud bo‘lgan va farmatsevtika tarmog‘ida asosiy va istiqbolli deb topilgan dorivor o‘simliklarning tasnifi, tabiatda tarqalishi, morfobiologiyasi, hamda bioekologiyasini mukkamal, uzuluksiz, shuningdek, uzviylikda o‘zlashtirilishini ta'minlashdan iboratdir.

Fanni o‘zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Dorivor o‘simliklar florasi va sistematikasi (DO‘FSB1110)
2.	O'zbekistonnig istiqbolli dorivor o'simliklari (O'IDO'B1306)
3.	Qishloq xo‘jaligida axborot-kommunikatsion texnologiyalar (QXAKTB1204)

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Istiqbolli dorivor o‘simliklarining foydalilik xususiyatlari;
TN2	Istiqbolli dorivor o‘simliklarining xalq xo‘jaligida tutgan o‘rni;
TN3	Istiqbolli dorivor o‘simlikning areallari, ekologik omillarning ta'siri;
TN4	"O‘zbekistonning istiqbolli dorivor o‘simliklari" fanini o‘zlashtirish jarayonida bilim va malaka oshirishi
	Ko‘nikmalar jihatidan:
TN5	Istiqbolli dorivor o‘simliklari sifatini belgilovchi ko‘rsatgichlar, o‘simlik turlarini amaliy ishlatishni asoslash;
TN6	Istiqbolli dorivor o‘simliklarni farsanoatda tutgan o‘rni, dorivor o‘simliklarning guruhlanishi;
TN7	Dorivor o‘simliklarni xususiyatlari va kasalliklarda qo‘llanilishi bilishi va ularni foydalana olishi;

Fan mazmuni		
	Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) 12-soat	**soat**
	4-semestr	
M1	O‘zbekistonning istiqbolli dorivor o‘simliklari fanining maqsad va vazifalari.	2
M2	Istiqbolli mahalliy dorivor o‘simliklar	2
M3	Istiqbolli introdusent dorivor o‘simliklar	2
M4	*Farmasevtika sanoatida qo‘llaniladigan istiqbolli dorivor o‘simliklar*	2
M5	*Moyli, efir moyli, vitamin va flavonoid saqlovchi dorivor o‘simliklar*	2
M6	*Oshlovchi, glikozidli, alkaloidli va saponinli istiqbolli dorivor o‘simliklar*	2
Jami		**12**
	Mashg‘ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A) 12-soat	
	4-semestr	
A1	O‘zbekistonda tabiiy zahirasi kam bo‘lgan dorivor o‘simliklar	2
A2	O‘zbekistonga import qilinadigan dori vositalarining istiqbolli o‘simliklari	2
A3	Oziq-ovqatda qo‘llaniladigan dorivor o‘simliklarning ro‘yxatini shakllantirish.	2
A4	*Vitamin saqlovchi dorivor o‘simliklar ro‘yxatini shakllantirish va*	2

Сканировано с CamScanner

	dorivorlik xususiyatlari	
A5	*Saponin saqlovchi dorivor o'simliklar ro'yxatini shakllantirish va dorivorlik xususiyatlari*	2
A6	*Oshlovchi moddalar saqlovchi dorivor o'simliklar ro'yxatini shakllantirish va dorivorlik xususiyatlari*	2
Jami		**12**

Mustaqil ta'lim (MT) 156 soat	
MT1	O'zbekistonda tabiiy zahirasi kam bo'lgan dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT2	Oziq - ovqatda qo'llaniladigan dorivor o'simliklarning xususiyatlari.
MT3	Sabzavot - poliz dorivor o'simliklarining bioekologiyasi.
MT4	Tolali dorivor o'simliklarni geografik tarqalishi va xususiyatlari.
MT5	Ziravor dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT6	Introdusent dorivor o'simliklarni importlik xususiyatlari.
MT7	O'simlik moylari saqlovchi dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT8	Manzarali dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT9	Yem - xashak dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT10	Vitamin saqlovchi dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT11	Saponin saqlovchi dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT12	Efir moyli dorivor o'simliklar o'rganish usullari.
MT13	Oshlovchi moddalar saqlovchi dorivor o'simliklarning ahamiyati.
MT14	Alkaloid saqlovchi dorivor o'simliklar geografik tarqalishi va xususiyatlari.
MT15	Flavonoid saqlovchi dorivor o'simliklarning bioekologiyasi
MT16	Dorivor o'simliklarning sistematik xususiyatlari
MT17	Dorivor o'simliklarning florasi va sistematikasi nomenklaturasi
MT18	O'simlikning areallari, ekologik omillarning ta'siri
MT19	Dorivor o'simliklarni muhofaza qilish chora tadbirlari
MT20	Dorivor o'simliklar xom ashyolarini tayyorlash muddatlari
MT21	O'zbekiston Qizil kitobiga kiritilgan dorivor o'simliklar
MT22	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining dorivor o'simliklar sohasiga oid qarorlari
MT23	Tabiiy zahirasi kam bo'lgan dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT24	Sabzavot - poliz dorivor o'simliklarining xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT25	Tolali dorivor o'simliklarni xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT26	Ziravor dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT27	Introdusent dorivor o'simliklarni xalq xo'jaligidagi ahamyati
MT28	O'simlik moylari saqlovchi dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT29	Manzarali dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT30	Yem - xashak dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT31	Vitamin saqlovchi dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT32	Saponin saqlovchi dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati .
MT33	Efir moyli dorivor o'simliklarni xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT31	Oshlovchi moddalar saqlovchi dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT32	Alkaloid saqlovchi dorivor o'simliklarni xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT33	Flavonoid saqlovchi dorivor o'simliklarning xalq xo'jaligidagi ahamyati.
MT34	Istiqbolli dorivor o'simliklardan tayyorlanadigan damlamalar, yig'malar va dori vositalari.
MT35	Istiqbolli dorivor o'simliklarni xom ashyolarini yig'ishtirib olish muddatlari.
MT36	Adirli hududlarda tarqalgan istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT37	Cho'l mintaqasida tarqalgan istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT38	Tog' mintaqasida tarqalgan istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT39	Yaylov mintaqasida tarqalgan istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT40	Davlat Farmakopeyasiga kiritilgan istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT41	Bir yillik istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT42	Ikki yillik istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT43	Ko'p yillik istiqbolli dorivor o'simliklar.
MT44	O'zbekistonda tabiiy xolda o'suvchi istiqbolli dorivor o'simlilar bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borgan olimlar.
MT45	Introduksiya qilingan istiqbolli dorivor o'simliklar bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borgan olimlar.
MT46	O'zbekistonning istiqbolli daraxt va butalari.
MT47	O'zbekiston Qizil kitobiga kiritilgan dorivor o'simliklar
MT48	O'zbekistonda tabiiy zahirasi kam bo'lgan dorivor o'simliklarning bioekologiyasi.
MT49	Oziq - ovqatda qo'llaniladigan dorivor o'simliklarning xususiyatlari.
MT50	Sabzavot - poliz dorivor o'simliklarining bioekologiyasi.
Jami	**156 soat**

Asosiy adabiyotlar	
1.	V.T. Qaysarov, E.T.Axmedov. O'zbekistonning istiqbolli dorivor o'simliklari (Darslik). Toshkent, 2025.
2.	*Lama Y.C., Ghimire S.K. and Thomas Y. Medicinal plants of dolopo: Amchic and Conservation. WWF Nepal Program, Kathmandu 2001 y.*
3.	*Varro E. Tyler - Lynn R. Brady - James E. Robbers. Pharmacognosy. Lea & Febiger 600, Washington Square Philadelphia, PA., USA. 2003 y.*
4.*	*Agro-Techniques of Medicinal Plants (English, Hardcover, Ravindra Sharma) Be the first to Review this product, Delhi 2013 y.*
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "Uzbekistan"

Сканировано с CamScanner

	NMIU, 2017.-47 b.
2.	Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "Uzbekiston" NMIU, 2017. - 485 b.
3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi tug'risida"giPF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
4.	D.B. Berdibaeva, M.U. Nizomova, U.Aripova "Tabiiy dorivor o'simliklar" O'quv qo'llanma -Toshkent, Zamin nashr, 2022. -118b.
5.	D.B. Berdibaeva, M.U. Nizomova, D.K. Axmedova, Sh.J. Mamatova, U.D. Aripova Toshkent Botanika bog'ining dorivor o'simliklari Toshkent, Zamin nashr, 2021. -112b.
6.	D.B. Berdibaeva, M.U. Nizomova, G.A. Sultonova O'zbekistonning introdusent dorivor o'simliklari - Toshkent, Zamin nashr, 2022. -65b.
Axborot manbaalari	
1.	www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali
2.	www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
3.	www.tdau.uz - Toshkent davlat agrar universitetining rasmiy veb-sayti
4.	https://t.me/channel_tsau_library - TDAU Axborot resurs markazining rasmiy veb-sayti
5.	www.lektrava.ru - ООО «Здоровье» firmasining rasmiy veb-sayti
6.	www.plam.ru - Online kutubxonaning rasmiy veb-sayti
7.	www.plantarum.ru - Rossiya va qo'shni mamlakatlarning o'simliklari va lishayniklari: ochiq onlayn atlas va o'simliklar bo'yicha qo'llanma.
8.	https://powo.science.kew.org/ - Onlayn dunyo o'simliklari qidiruv veb-sayti.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi.

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- ➢ fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- ➢ fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- ➢ fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy va amaliy axamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- ➢ fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- ➢ berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- ➢ konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- ➢ mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- ➢ fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy – xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;

- ➢ fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- ➢ tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa.

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- ➢ fanni mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- ➢ fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- ➢ fan bo'yichaa berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- ➢ fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- ➢ fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- ➢ fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- ➢ fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- ➢ fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- ➢ fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa,
- ➢ bayon qilish ravon bo'lmasa;
- ➢ fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- ➢ fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi xollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- ➢ fan bo'yichaa mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- ➢ fan bo'yichaa mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- ➢ fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- ➢ fan bo'yichaa matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- ➢ fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- ➢ fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	Berdibayeva Dilfuza Bazarbayevna, biologiya fanlari nomzodi, dotsent Narinova Saodat assistent
E-mail:	berdibaevad@gmail.com
Tashkilot:	Toshkent davlat agrar universitet, "Dorivor o'simliklar" kafedrasi
Taqrizchilar:	A.M. Nigmatullayev – O'zRFA S.Yu.Yunusov nomidagi O'simlik moddalari kimyosi instituti katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari nomzodi. E.T. Berdiyev – TDAU, "O'rmonchilik va lanshaft dizayn" kafedrasi, professori, q.x.f. doktori.

Сканировано с CamScanner